

بسم الله الرحمن الرحيم

حقوق متوفی بر فرزندان
از فقه امامیه

تألیف:

رضا عسگری

عسگری، رضا. ۱۳۴۹. -
 حقوق متوفی بر فرزندان در فقه امامیه / مؤلف: رضا عسگری. - همدان: فراگیر
 هگمتانه، ۱۳۹۳.
 ۱۶۵ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۹-۱۰۴-۵

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیما.
 ۱. حقوق فرزندان بر متوفی - فقه. ۲. فقه امامیه.
 الف. عنوان

۱۳۹۳ ع ۵ ح ۷

عنوان کتاب:	حقوق متوفی بر فرزندان در فقه امامیه
مؤلف:	رضا عسگری
ناشر:	انتشارات فراگیر هگمتانه
چاپ:	سینا
شمارگان:	۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ:	اول / ۱۳۹۳
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۲۱۹-۱۰۴-۵
قیمت:	۸۰۰۰ تومان

پایگاه اطلاع رسانی: www.faragirhegmataneh.ir

پست الکترونیک: fhegmataneh@gmail.com

مرکز پخش: همدان، خیابان شریعتی، مقابل کتابیان، کوچه مهر

تلفن: ۳۲۵۱۴۴۶۱ - ۳۲۵۱۶۱۴۴ - ۳۲۵۲۸۴۶۲ - ۸۱ - ۳۲۵۱۷۲۵۲ - ۸۱ - دورنگار: ۳۲۵۱۷۲۵۲ - ۸۱

فہرست مطالب

عنوان _____ صفحه _____

مقدمه

اهمیت و ضرورت تحقیق

اهداء تحفة

پیشینه تحقیق

روش تحقیق

فصل اول: کلیات

بخش اول:

۱-۱- معنا و مفهوم عبادت

۱-۱-۱- عبادت در قرآن

۱-۱-۲- معنی، عبد در لغت

۱-۱-۳- تنها خداوند شایسته عبادت است

بخش دوم:

۱-۲- انسان عابد از عبادت خداوند تکبر نمیرزد..... ۵

٥ ..... ١-٢-١- عبادت ماموریت انسان

۱-۲-۲- مفهوم دین

١-٢-٣- يقين و عبادت ٦

۱-۲-۴- بندگان حقیقی خداوند

بخش سوم:

١-٣- معناه و مفهوم حق

۱-۳-۱- بیان یک نکته

٩.....١-٢-٣- تعريف حقوق

١٥..... ١-٣-٣- انواع احكام وقوانين اسلام

١٥ ..... ١-٣-٤- حقوق والدين

بخش چهارم:

۱-۴- معنای مفهوم توفی از نظر قرآن..... ۱۳

۱-۴-۱- معنای متوفی..... ۱۳

۱-۴-۲- علت استفاده قرآن کریم از متوفی بجای کلمه مردن.....۱۳

فصل دوم: حقوق والدین ۱۵
بخش اول:

- ۱-۲- حقوق والدین (متوفی) از دیدگاه روایات و احادیث ۱۶
۱-۱-۲- هشتاد حق پدر و مادر ۱۷
۲-۱-۲- ده حق به تن ۱۷
۳-۱-۲- ده حق بر زبان ۱۸
۴-۱-۲- ده حق به قلب ۱۸
۵-۱-۲- ده حق به مال ۱۹
۶-۱-۲- چهل حق بعد از وفات ۱۹

بخش دوم:

- ۱-۲- نیکو یا بد بودن والدین ۲۴
۱-۲-۲- نیکو یا بد بودن والدین به پدر و مادر یک وظیفه ی دینی است ۲۴
۲-۲-۲- نیکو یا بد بودن والدین و رعایت از آنها دو مقوله ی جداست ۲۴
۳-۲-۲- حدود مرز اصالت از والدین ۲۵
۴-۲-۲- برابری نیکو یا بد بودن والدین به جرماد در راه خدا ۲۶
۵-۲-۲- نتایج نیکو یا بد بودن والدین ۲۶
۶-۲-۲- نیکو یا بد بودن والدین و خوش رفتاری به والدین ۲۹
۷-۲-۲- حقوق والدین ۲۹
۸-۲-۲- «اف»، به والدین حقوق آورا است ۳۰
۹-۲-۲- نکته و اشاره ۳۱
۱۰-۲-۲- آغاز ناتوانی والدین ، بستر ساز دینداری فرزندان ۳۲
۱۱-۲-۲- بینش نادرست والدین عامل اصلی، حقوق فرزندان ۳۳
۱۲-۲-۲- نکته و اشاره ۳۴
۱۳-۲-۲- حقوق والدین در زمان زندگی و مرگ ۳۴
۱۴-۲-۲- سرانجام نافرمانی از والدین عقوبت الهی است ۳۵
۱۵-۲-۲- نیکو یا بد بودن والدین و هرج ۳۶
۱۶-۲-۲- نیکو یا بد بودن فرزندان در برابر پدری والدین ۳۷
۱۷-۲-۲- اندیشه صحیح، سعه صدر در برابر والدین رابه دنبال دارد ۳۷
۱۸-۲-۲- فلسفه زیارت از والدین چیست ۳۸
۱۹-۲-۲- اهل بیت والدین حقیقی مسلمانان هستند ۳۸

فصل سوم

قضای نماز میت و اهمیت آن ۳۹

بخش اول:

۳-۱- اصل اولی در وجوب قضای نماز میت..... ۴۰

بخش دوم:

۳-۲- وجوب قضای میت بر گردن ولی در این اصل..... ۴۲

بخش سوم:

۳-۳- نماز چه کسی باید قضا شود؟..... ۴۶

بخش چهارم:

۳-۴- درباره چیزهایی که قضا شده است..... ۵۱

بخش پنجم:

۳-۵- در مورد قضا کننده..... ۵۵

بخش ششم:

۳-۶- اختلاس میت به آنکه که از خود میت فوت شده..... ۶۲

بخش هفتم:

۳-۷- ولد و ولد..... ۶۵

بخش هشتم:

۳-۸- مرگ پسر بزرگتر..... ۶۸

بخش نهم:

۳-۹- شرایط تکلیف از بلوغ و عقل در..... ۷۱

بخش دهم:

۳-۱۰- ضابطه در بزرگتری..... ۷۴

بخش یازدهم:

۳-۱۱- وراثت بالفعل بروج ولی..... ۷۷

بخش دوازدهم:

۳-۱۲- اگر ولی میت خنثی مشکله باشد..... ۸۰

بخش سیزدهم:

۳-۱۳- پسر بزرگ بین چند نفر اشتباه شود..... ۸۳

بخش چهاردهم:

۳-۱۴- تساوی در سن..... ۸۶

بخش پانزدهم:

۳-۱۵- اثر وصیت..... ۸۹

بخش شانزدهم:

۳-۱۶- جواز اجیر کردن ولی کسی دیگری را..... ۹۱

بخش هفدهم:

۳-۱۷- برداشتن عبادت قضائی از گردن ولی..... ۹۵

فصل چهارم: نحوه بجا آوردن قضا.....	۹۸
بخش اول:	
۴-۱- ترتیب.....	۹۹
بخش دوم:	
۴-۲- ملاک در بلند خواندن و آهسته خواندن.....	۱۰۵
بخش سوم:	
۴-۳- احکام شک و سهو.....	۱۰۸
بخش چهارم:	
۴-۴- شک در سبب قوت.....	۱۱۲
بخش پنجم:	
۴-۴- ملاک در بزرگ بودن.....	۱۱۵
بخش ششم:	
۴-۶- عدم اختصاص وجوب قضا به نمازهای یومیه.....	۱۱۸
بخش هفتم:	
۴-۷- ثبوت قضا به غیر دین.....	۱۲۱
بخش هشتم:	
۴-۸- حکم میت که در اثنای وقت.....	۱۲۴
بخش نهم:	
۴-۹- نبود ولی برای میت.....	۱۲۷
بخش دهم:	
۴-۱۰- وظیفه ی ولی که مشغول قضا کردن نمازهای.....	۱۳۱
بخش یازدهم:	
۴-۱۱- وجوب فوری.....	۱۳۴
بخش دوازدهم:	
۴-۱۲- مرگ ولی قبل از بجا آوردن قضای میت.....	۱۳۶
بخش سیزدهم:	
۴-۱۳- اجیر گرفتن ولی غیر خودش را نیابت کردن اجیر.....	۱۳۹
نتیجه گیری.....	۱۴۱
پیشنهادهات.....	۱۴۶
منابع فارسی.....	۱۴۷
منابع عربی.....	۱۴۸

چکیده

در این پایان نامه سعی شده است حقوق فرزندان نسبت به والدین علی الخصوص بعد از مرگ ایشان مورد بررسی قرار گیرد.

برهیچ انسان سلیمی پوشیده نیست که والدین بر ذمه فرزندان حقوق بسیاری دارند و اگر ا عراق نباشد، بعد از خداوند متعال والدین بیشترین حقوق را بر انسان دارند.

این حقوق حتی بعد از فوت ایشان از فرزندان ساقط نمی شود. از ائمه معصومین علیهم السلام روایت شده: «بسیار فرزندی که در زمان حیات والدین، توانسته اند رضایت ایشان را جلب کنند، اما به دلیل غفلت و عدم آشنایی با وظیفه خود، بعد از مرگ والدین عاق شده اند و بالعکس.»

نگارنده در این تحقیق بر آن است که چگونگی و کیفیت ادای حقوق متوفی را با توجه به قرآن کریم، احادیث، روایات ائمه و کلامی های علمای دین از صدر اسلام تا کنون مورد کنکاش و تفحص قرار دهد. طبق فرمایشات ائمه (ع) تقاضای باز و روزه متوفی بر عهده پسر بزرگتر است و پسر بزرگتر باید علاوه بر قضای آنها هر گونه دین را که بر ذمه والدین است از اموال متوفی یا اموال خودش پرداخت نماید و موجبات رضایت حق تعالی را فراهم آورد.

این نگارنده با مراجعه به منابع ارزشمند تحقیقی دینی از جمله وسائل الشیعه، جواهر الکلام، مدارک العروه، عروه الوثقی و... ۲۷ امر معتبر و سؤال را در مورد حقوق متوفی استخراج نموده و به شرح و ابضاح آن پرداخته است و با استناد به آیات قرآن و سخنان پیغمبر (ص) و ائمه (ع) جای این تحقیق را معطر و معتبر کرده است. و آن چنان استادانه این مهم را انجام داد که هر شخص علاقه مند به مسائل دینی را بر می انگیزد تا با شربت خنک و زلال کام جانش را سیراب کند. این تحقیق از یک چکیده، پیش گفتار، مقدمه.... و چهار فصل و چندین بخش تشکیل شده است.